

IN DEZE
NIEUWSBRIEF:

- Nieuwe tentoonstelling: Christendom en Antisemitisme
- Uit de museumwinkel
- Lezingen Christendom en Antisemitisme
- Agenda
- Cursusaanbod
- In het nieuws
- Intussen bij de burens: zandsculpturen

Uit de museumwinkel

Bij de tentoonstelling Christendom en antisemitisme schreef Bart Wallet een gelijknamige publicatie. Deze uitgave laat zien hoe binnen het christendom de positie van joden steeds een belangrijk punt vormde om de eigen identiteit te formuleren. Naast anti-joodse geluiden klonken daarbij ook tegenstemmen, die zochten naar een positieve waardering van joden en jodendom. Het boek geeft een onthullend, genuanceerd en verrassend beeld van tweeduizend jaar christelijke worsteling met

joden en jodendom, met speciale aandacht voor de Nederlandse context. Het boek bevat tekeningen

van Karel Kindermans en is uitgegeven in samenwerking met Boekencentrum uitgevers.

Het boek is voor € 12,99 te koop in de museumwinkel en te bestellen op www.sjoelburg.nl/ boekbestelling

NIEUWSBRIEF VAN DE
STICHTING VRIENDEN VAN
MUSEUM SJOEL ELBURG

NR. 18
SEPTEMBER 2017

Christendom en Antisemitisme

Tweeduizend jaar confrontatie

uitten zoveel kerkvaders en theologen zich in zulke scherpe bewoordingen over joden?

De tentoonstelling Christendom en antisemitisme gaat in op deze vragen en wil de complexe, vaak dubbelzinnige verhouding tussen christendom en antisemitisme verhelderen in tekst én beeld. Daarnaast vormen objecten uit de collecties van diverse musea, archieven, bibliotheken en particulieren en diverse filmfragmenten de materiële getuigen van twintig eeuwen antisemitisme.

Historicus dr. Bart Wallet, gespecialiseerd in joodse geschiedenis, en verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam, is als gast-conservator voor deze tentoonstelling aange-

trokken.

Karel Kindermans maakte voor deze tentoonstelling tien grote tekeningen over het thema en verzorgde tevens de vormgeving van tentoonstelling en publicatie. Karel Kindermans is gespecialiseerd in het aansprekend verbeelden van historisch en cultureel erfgoed.

Van 8 september 2017 tot en met 6 januari 2018 is in Museum Sjoel Elburg een spraakmakende tentoonstelling over de complexe dynamiek tussen christendom en antisemitisme te zien.

Antisemitisme wordt meestal onmiddellijk gekoppeld aan de moord op zes miljoen joden door de nazi's in WOII, of aan recente uitingen van

geweld tegen joden. Minder bekend is dat de historische wortels van antisemitisme teruggaan tot in de oudheid.

Door de eeuwen heen zijn joden afgeschilderd als Godsmoordenaars en duivelskinderen, en groeiden zij uit tot de stereotiepe 'ander' waartegen christenen zich afzetten. Hoe zijn deze negatieve beelden van joden precies ontstaan? Waarom

Lezingen over christendom en antisemitisme

Extra activiteiten

Op de website staat het totale aanbod van extra activiteiten bij de nieuwe tentoonstelling. Zoals rondleidingen door Karel Kindermans en ander educatief aanbod voor diverse doelgroepen. Drie lezingen hebben we hier naast voor u op een rijtje gezet.

Voor alle lezingen geldt dat de toegang gratis is. Na afloop wordt aan de uitgang een collecte gehouden ter dekking van de kosten.

agenda

8 september 2017: tentoonstelling Christendom en Antisemitisme

13 september: start cursus Antisemitisme vóór de christelijke jaartelling

14 september: start cursus Bijbels Hebreeuws, module 5

25 september: start cursus Bijbels Hebreeuws, module 1

28 september: lezing dr. Wallet

2 november: lezing prof. Selderhuis

30 november: lezing dr. Sanders

Dr. Bart Wallet - Gastconservator tentoonstelling Christendom en antisemitisme

'Een gevaar voor ons land. Christelijk antisemitisme in Nederland?!

Antisemitisme is lange tijd gezien als iets dat andere landen karakteriseerde en pas in WOII in Nederland zichtbaar werd. In deze lezing wordt uitgelegd hoe er sinds de Reformatie onder protestanten en katholieken is gedacht over joden en jodendom.

Donderdag 28 september 20.00 uur

Gebouw Rehoboth, Bloemstraat 18, Elburg

Parkeren: ruime parkeergelegenheid aan de Zwolscheweg, 250 m. lopen naar Rehoboth

Prof. Dr. Herman Selderhuis - Hoogleraar kerkgeschiedenis (TUA) en directeur Refo500

'Genade alleen. Maar niet voor joden?'

Hoe het komt dat Luther zoveel over genade en over de Schrift alleen spreekt en tegelijk zo over joden spreekt. Hoe kwam hij daartoe en wat betekent dat voor ons?

Donderdag 2 november 19.30 uur

Hervormd Kerkelijk Centrum, Van Kinsbergenstraat 2, Elburg

Parkeren: beperkte parkeergelegenheid op het kerkplein. Ruime parkeergelegenheid aan de Zwolscheweg, 200 m. lopen naar het HKC.

Dr. Ewoud Sanders - NRC-journalist en historicus

Levi's eerste kerstfeest

Sinds het begin van de 19de eeuw zijn er in Nederland ruim tachtig protestantse en rooms-katholieke jeugdverhalen over jodenbeking verschenen. Boeken waaruit liefde voor het joodse volk spreekt maar die tegelijkertijd ook niet vrij zijn van antisemitisme.

30 november 19.30 uur

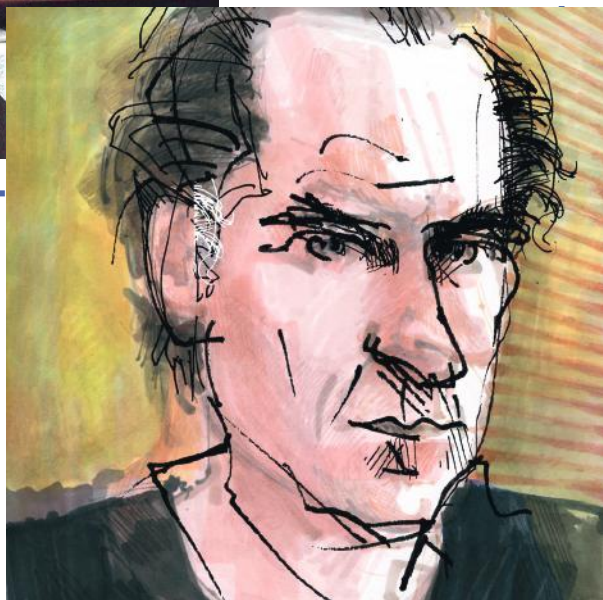
Gebouw Rehoboth, Bloemstraat 18, Elburg

Parkeren: ruime parkeergelegenheid aan de Zwolscheweg, 250 m. lopen naar Rehoboth

Hierboven: Dr. Bart Wallet, gast-conservator van de tentoonstelling Christendom en Antisemitisme en auteur van de gelijknamige publicatie.

Hiernaast: een zelfportret van Karel Kindermans, die de illustraties verzorgde voor de tentoonstelling en het boekje.

Antisemitisme vóór de christelijke jaartelling

Antisemitisme, Jodenhaat, komen we reeds in de Hebreeuwse Bijbel, in het Oude Testament tegen. Het hele boek Esther is eraan gewijd.

Daarom zal er parallel aan de tentoonstelling 'Christendom en Antisemitisme', die van 7 september 2017 t/m 6 januari 2018 zal worden gehouden, een cursus worden gegeven over de joodse feesten waarin aan antisemitisme aandacht wordt geschonken.

Het gaat om de volgende feesten:

- Chanoeka
- Purim
- De Sederavond (Pesach)

De cursusavonden, ondersteund door PowerPointpresentaties, zullen worden gegeven op woensdagavond: 13, 20 en 27 september van 19.30 – 21.30 uur.

De cursus, die in het Studie- en Documentatiecentrum van Sjoel Elburg wordt gehouden kost € 30,-

De cursus wordt gehouden door drs. Kees van den Boogert.

Opgave per email bij cursussen@sjoelburg.nl of eventueel telefonisch bij Huib Kuiper 0525-652879.

Cursussen Bijbels Hebreeuws

Dit najaar biedt Museum Sjoel Elburg weer drie cursussen Bijbels Hebreeuws aan: een nieuwe cursus voor beginners (module 1) en voortgezette cursussen voor gevorderde cursisten (module 5 en 9).

De opzet van het cursuspakket is om u in vier jaar tijd op een niveau te brengen dat u zelfstandig teksten uit de Tora kunt vertalen uit het Bijbels Hebreeuws. De Tora (de eerste 5 boeken van Mozes in het Oude Testament) is oorspronkelijk geschreven in het Bijbels Hebreeuws. Het

cursuspakket bestaat uit 8 modules van 6 lessen elk, die in het vroege voorjaar (januari tot april) en in het najaar (september tot begin december) worden aangeboden. Een module bestaat uit 6 avonden van 19.30 – 22.00 uur die in principe om de twee weken worden gegeven in de Museum Sjoel Elburg, Graaf Hendriksteeg 2, 8081 CH Elburg.

U kunt per module inschrijven. De kosten per module bedragen € 120,00 incl. studiematerialen en koffie/thee.

Module 1 omvat schrift- en klankleer van het Hebreeuwse alfabet, de totstandkoming van de Hebreeuwse Bijbeltekst, en de geschiedenis en achtergronden van de taal van het oude Israël.

Deze cursus begint op maandag 25 september a.s. Doordat de voor 6 november geplande les één week moet opschuiven zal de laatste les op 11 december gegeven worden.

Voor de meer gevorderde cursisten wordt module 5 aangeboden, waarin hoofdzakelijk grammatica en behandeling van werkwoorden aan bod komen. Deze cursus begint op donderdag 14 september a.s. Vanwege dit jaar door Sjoel Elburg georganiseerde lezingen kan hier helaas niet aan de regemaat van om de twee weken vastgehouden worden.

Bij uitzondering wordt dit jaar nog een module 9 aangeboden, dit gaat verder met het vertalen uit het Hebreeuws naar Nederlands.

Wie niet aan eerdere modules heeft deelgenomen maar meent al eerder voldoende grammaticale kennis te hebben opgedaan, kan in overleg instromen in een van beide modules.

De cursussen worden gegeven door mevrouw dr. A.E.M.A. van Veen-Vrolijk. Zij is als mede-auteur Studiebijbel verbonden aan het Centrum voor Bijbelonderzoek in Veenendaal. Als docente Hebreeuws en Oude Testament was zij verbonden aan verschillende theologische opleidingen; thans die van het Evangelisch College. Speciaal voor Museum Sjoel Elburg ontwikkelde zij de modules voor deze cyclus van cursussen..

De inschrijving voor de cursussen is geopend. Opgave bij voorkeur via e-mail cursussen@sjoelburg.nl of anders telefonisch bij de heer H. Kuiper via telefoonnummer 0525 652879 of per brief gericht aan Museum Sjoel Elburg. Er geldt een maximum van 20 deelnemers per module.

Drs. Kees van den Boogert, voorzitter van de Stichting Vrienden van Museum Sjoel Elburg, verzorgt elk najaar een cursus over een aspect van het Joodse leven.

De cursussen Bijbels Hebreeuws voorzien al jarenlang in een behoefte.

In het nieuws

Muziekfestival Yes! In the Garden

(website Veluweland, 28-05-2017)

Op zaterdag 10 juni vindt in de Kloostertuin van Museum Elburg het muzikale evenement Yes! in the Garden plaats. Dit jaarlijks terugkerende festival wordt georganiseerd door de Lionsclub Elburg Oldebroek. En zo als gebruikelijk is ook dit jaar de opbrengst weer voor een goed doel.

Dit jaar gaat de opbrengst naar Museum Sjoel Elburg. Het geld zal worden gebruikt voor de komende aanpassing van het museum pand en daarmee een verbreding van de activiteiten.

Over de aanpassing waarvan gesproken wordt in het bovenstaande artikel, hebt u kunnen lezen in de vorige SjoFar. Achter de schermen wordt hard gewerkt aan een uitbreiding van de Sjoel, die in de loop van 2018 zal worden gerealiseerd. Tegelijk zal ook de huidige inrichting vernieuwd worden. Daarover meer in de SjoFar van januari 2018.

Uitverkocht Hervormd Kerke- lijk Centrum

(website Museum Sjoel Elburg)

Op woensdag 3 mei jl. hield journalist Niek van der Oord (Assen, 1955) de '5 mei- lezing' over de vergeten geschiedenis van de joodse werkkampen in Nederland. De belangstelling voor deze lezing was overweldigend en de zaal was dan ook 'uitverkocht'.

Niek van der Oord schreef het boek Jodenkampen dat als een standaardwerk wordt beschouwd. De geschiedenis van de joodse werkkampen in 1942 wordt er in belicht. Zo'n vijftig kampen vormden het voorportaal van Kamp Westerbork. Een geschiedenis die Niek van der Oord samen met de Stichting Joodse Werkkampen, waar hij voorzitter van is, uit de vergetelheid heeft gehaald. De stichting heeft monumenten opgericht op locaties waar werkkampen stonden en opende twee jaar geleden een Kijkdoosmuseum in een voormalige barak van een werkkamp. Tijdens de lezing werd expliciet uitgelegd dat de Holocaust niet in Auschwitz, Sobibor of Westerbork begon, maar voor heel veel mensen heel dicht bij de voordeur begon in werkkampen als De Vanenburg bij Putten, De Bruine Enk in Nunspeet en It Schut in Ede! 'De Nazi's hadden een 'duivels slimme strategie' bedacht om in één keer een grote

groep joodse mannen van 18 t/m 55 jaar te isoleren uit de samenleving', vertelde Van der Oord de vele belangstellenden. 'Samen met de overige gezinsleden een groep van wellicht 35.000 personen, die op één bepaald moment allemaal in kamp Westerbork werden ondergebracht om van daaruit naar de werk- en vernietigingskampen in Duitsland en Polen te worden gedeporteerd'.

Het laatste nieuws over Museum Sjoel Elburg en verslagen van onze activiteiten vindt u op www.sjoelburg.nl

Steun de Vrienden van Museum Sjoel Elburg

**NL83ABNA0533047919 t.n.v.
Stichting Vrienden
Museum Sjoel Elburg**

Voor (periodieke) schenkingen is slechts een onderlinge overeenkomst nodig. U kunt hiervoor contact opnemen met onze secretaris.

Giften aan een culturele instelling zijn voor 125% aftrekbaar bij uw aangifte inkomstenbelasting.

Intussen bij de burens

Zandsculpturen

Er zijn plannen voor een nieuwe attractie in Elburg: een overdekte tentoonstelling van bijbelse tafereels die uit zand worden opgebouwd. Aad Peters, vooral bekend als poppenspeler, heeft in de nabijheid van de haven een pand gekocht waarin hij dit plan wil verwezenlijken.

Deze zomer ligt de replica van de Ark van Noach, eveneens eigendom van Peters, in de haven van Elburg.

Foto: [topsy.one/hashtag.php?q=bijbelverhaal](https://www.topsy.one/hashtag.php?q=bijbelverhaal)

Vrienden Museum Sjoel Elburg

De Stichting Vrienden van Museum Sjoel Elburg is eind 2006 opgericht ter ondersteuning van Museum Sjoel Elburg. De Stichting ondersteunt de zogenaamde 'moederstichting' die het museum en de collectie beheert.

Tot de taken van de 'Vrienden' behoort o.a. het werven van donateurs, suppoosten en gidsen, het organiseren van lezingen, excursies en rondleidingen.

Het secretariaat is gevestigd:
Graaf Hendriksteeg 2, 8081 CH Elburg
tel.: 036-5227638 / 06-53224459
e-mail: vrienden@sjoelburg.nl

Voor bijdragen aan / suggesties voor deze nieuwsbrief kunt u ons mailen:
redactiesjofar@sjoelburg.nl